

Zaterdag 2 april
2011

**Landelijke
Pastorale Dag**
te Amersfoort

Bekijk ook:

www.pkn.nl/pastoraat
en Prikbord, blz. 29

Op zaterdag 2 april a.s. zal het Stedelijk Gymnasium Johan van Oldebarnevelt in het Bergkwartier in Amersfoort naar verwachting volstromen met honderden ouderlingen, pastorale medewerkers en predikanten. Ook wie die actief is in het jongerenpastoraat wordt verwacht, evenals contactpersonen of bezoekmedewerkers.

Van moeten naar ont-moeten

Landelijke Pastorale Dag voorziet in behoefte

Henk de Roest

Prof. dr. H.P. de Roest is hoogleraar praktische theologie aan de Protestantse Theologische Universiteit (vestiging Leiden)

Voor het pastoraat is dit een nieuw initiatief. Er zullen meer dan 30 workshops zijn, waarin praktische vragen aan bod komen, maar ook vragen rond pastoraal beleid, ethische vragen en nieuwe vormen van pastoraat. Daarbij wordt vooral gelet op de toepasbaarheid in de kerkelijke thuissituatie van de deelnemers.

Uitgangspunt van de dag is dat ambtsdragers en andere vrijwilligers in het pastoraat veel 'moeten' en het gevoel kunnen krijgen dat het gaat om een zware, belastende, vermoeiende taak. De dag wil doen ervaren dat

het anders kan, dat ontmoetingen verrijking geven.

Wederkerigheid Het thema sluit goed aan bij de ervaringen die gemeenten opdoen. Ontmoetingen waarin niets 'hoeft', maar waar wel tijd genomen wordt, bieden gevulde tijd. Kerkenraadsvergaderingen waar structureel ruimte wordt gemaakt voor uitwisseling van geloofs- en levenservaringen kunnen mensen doen opademen. 'Hier doe ik het voor', zeggen betrokkenen.

Het doel van het huisbezoek wordt opnieuw doordacht. En mensen die bezoekwerk doen, ontdekken dat de eigen spiritualiteit daarin een plek mag krijgen. De eigen Bijbelteksten of favoriete Bijbelverhalen kunnen ook ingebracht worden, bijvoorbeeld om taal te geven voor het formuleren van een gebed. Het kan in een ouderling gaan 'stromen'.

In het luisteren naar de ander kan de geloofsbeleving van de bezoeker worden versterkt. Natuurlijk moet hij of zij oppassen de ander daarmee voor de voeten te lopen of, nog erger, de ander met het eigen geloof om de oren te slaan, maar het mag wel meedoen. Bezoekwerk is wederkerig: er wordt gegeven, aangereikt, beloofd, toegezegd, verkondigd soms ook. En er wordt ontvangen, aangenomen, ontdekt, behoed wat wordt toevertrouwd. Er mag genade worden aangezegd; over schaamte, schuld en vergeving worden gesproken; maar er mag ook samen worden nagedacht over de vraag naar de zin of zinloosheid van bepaalde levenservaringen. Op een integere en geloofwaardige manier kan een inhoudelijk gesprek worden aangegaan. Pastorale ouderlingen kunnen daar in een ambtelijk overleg, onder eerbiediging van geheimhouding, vaak ontroerend over vertellen. Ze maken daarbij vaak voorzichtig de verbinding met God en stellen dat het bij zo'n ontmoeting werkelijk zo is alsof ze met de ander heilige grond betreden. 'Woorden van God' worden erfahrbaar. En juist daardoor krijgt ook de ouderling nieuwe moed en energie.

Wat ouderlingen vertellen sluit aan bij wat Bas Plaisier 10 april 2008

memoreerde bij de opening van de vergadering van de Generale Synode van de Protestantse Kerk in Nederland:

'Ik herinner me dat, toen ik 11 jaar geleden begon als secretaris-generaal van de Nederlandse Hervormde Kerk, mijn onervarenheid me soms bij de keel greep. Ik wist nauwelijks iets van de synode, maar werd wel geroepen om hieraan leiding te geven. Onbekend met alle valkuilen, vreemde gewoontes, geschiedenissen tussen mensen, afspraken tussen kerken en groepen, moest ik een weg gaan. Ik had het gevoel volstrekt overvraagd te worden. En toch geroepen om dat werk te doen. Daarbij speelden de woorden van God een essentiële rol. Achteraf bezien kan ik zeggen dat juist het geroepen zijn – dat ademen in de woorden van God en leven in zijn nabijheid - mij al die jaren die levenskracht, werkkraft hebben gegeven.'

Leren in het pastoraat In het reflecteren op pastoraat krijgt dat 'ademen' en 'leven in Gods nabijheid' de laatste jaren steeds sterker de nadruk. Je loopt er niet op stuk, je wordt niet 'leeggelepeld', maar je mag er zelf ook zijn en juist een bezoek waar je tegenop ziet en waardoor je je overvraagd weet, kan je goed doen.

Er wordt bovendien in het pastoraat ook geleerd. Wat in het pastoraat wordt waargenomen kan, onder bepaalde voorwaarden, immers doorgegeven worden. Zo kan een geloofsgemeenschap bijvoorbeeld leren van mensen die een depressie hebben uitgehouden. Hoe hielden mensen het vol? Welke invloed had medicatie, maar ook: welke positieve of negatieve invloeden hadden de reacties van andere mensen?

Ontmoetingen
waarin niets
'hoeft' ...

‘Woorden van God’ worden ervaarbaar

Gemeenten leren eveneens wanneer ze ontmoetingen faciliteren van naasten van dementerenden. Het vraagt weliswaar om deskundigheid, maar deze is ook in te roepen, zoals dat ook wel bij rouwgroepen gebeurt. Ook uitwisselingen van levenservaringen tussen mensen van verschillende generaties werken verrijkend. Opnieuw, het gaat om ontmoetingen waar niets moet, maar veel kan. Je blijft een leerling, een zoeker... Er wordt gevraagd om te luisteren, te luisteren, te luisteren...

Gesprek in de kerkdienst Soms kunnen deze gesprekken ook in een kerkdienst mogelijk gemaakt worden. Onlangs mailde een predikante uit Zeeland mij, dat ze een geweldige gemeentezondag hadden beleefd rond het thema ‘Brug tussen de generaties’. Waar anders in de dienst werd gepreekt, werden stoelen in de kerk in twee cirkels gezet. In de binnenkring zaten de kinderen en jonge mensen en in de buitenkring de ouderen. Er stonden 10 vragen op kaartjes. Met de tegenover-buurman was daar een gesprekje over. Na 4 minuten ging het orgel (draaiorgelmuziek) spelen en schoof de binnenkring een plaatsje op. Dat werd 5 keer gedaan. Er ontstonden spannende, serieuze en onverwachte gesprekken met mensen die anders nooit iets in de dienst willen zeggen of doen. Ze noemden het: *Generatie Carroussel*. In de kringen bleef iedereen zitten voor de collecte, de voorbeden, het slotlied en zegen.

Samen-werken aan ideeën
Werkvormen als deze voegen iets

moois toe aan het leven. Ze zijn niet inspannend, maar ontspannend. Er wordt samen iets gecreëerd, dat er tot dan toe niet was. Een ontmoeting, waarbij beiden er bewust op uit zijn om naar elkaar te luisteren brengt iets nieuws teweeg. Dat geldt niet alleen voor binnenkerkelijke ontmoetingen. Steeds meer gemeenten merken dat zij vooral door contacten met niet-kerkelijke mensen, zoals bijvoorbeeld kunstenaars of mensen met een bepaalde deskundigheid op maatschappelijk terrein, tot vernieuwende activiteiten komen. Ook daaraan wordt een workshop gewijd.

Van tevoren is er misschien hooguit een vaag idee, maar dat kan uitgroeien tot een inspirerend project.

- Zullen we voor de Veertigdagentijd kunstenaars vragen kruiswegstaties te maken?
- Hoe zou het zijn om een ‘dialogodag’ te organiseren met alle religieuze gemeenschappen in onze wijk?
- Is een ontmoeting te organiseren tussen dichters uit de buurt en dichters van het project ‘Psalmen voor nu’?
- Welke rol zou onze kerkelijke gemeente kunnen spelen bij maatschappelijke problemen in ons dorp en met wie kunnen we daartoe samenwerken?
- Of moeten we het keertje een kleurrijk wijkfeest organiseren?
- Kunnen we een cursus Bijbellezen beginnen voor en met mensen die van zichzelf zeggen dat zij niet geloven?
- En hoe zou een cursus Zingeving eruit kunnen zien als we mensen die niet betrokken zijn bij kerk of religie, bij de organisatie ervan betrekken?

Een open houding is essentieel

- Of wat te denken van een Theaterviering met creatieve theatermakers?
- Met wie kunnen onze 'contactpersonen' contact maken?

Veel van het genoemde heeft in gemeenten al tot projecten geleid en soms zelfs tot een nieuwe traditie, waarbij ontmoetingen jaarlijks terugkeren.

Pastorale aandachts- mogelijkheden

Ook voor pastoraat zijn er verschillende mogelijkheden. Doelgroepenpastoraat blijkt in een aantal gemeenten over het seizoen verdeeld te kunnen worden, waarbij in bepaalde maanden aan specifieke groepen gemeenteleden aandacht wordt geschonken.

Kinderpastoraat en tienerpastoraat werkt goed, omdat degenen die daarin actief zijn zich goed voorbereiden, de leefwereld van jongeren proberen te kennen, zich verdiepen in de thematiek van het overlijden van een ouder of van echtscheiding. In sommige gemeenten richt men zich bewust op de middengeneratie en probeert men met deze leeftijdsgroep mee te bewegen op hun levensweg. In andere gemeenten werkt men in het contact met jonge gezinnen die niet zo vaak naar de kerk komen met een koffertje, een 'geloofskoffertje', waarin van alles te vinden is op het gebied van ondersteuning bij geloven, zowel voor kinderen en jongeren als voor ouders.

Ook de vorm van het pastoraat kan daarbij veranderen. Traditioneel is het gesprek in de huiskamer of aan de keukentafel. Maar ook dat 'moet' niet.

Er kan ook gekozen worden voor een gezamenlijke wandeling. 'Een mens in beweging voelt zich vrijer en opener om in gesprek te gaan', zo luidt de tekst bij een workshop die hierover gaat.

Vanuit een 'open houding' In alle workshops komt naar voren dat een open houding essentieel is. Het verlost pastorale medewerkers, predikanten, ouderlingen en contactpersonen van de krampachtigheid die ontstaat als het pastoraat ervaren wordt als een 'moeten'. Bij de aanvaarding van het scribaat van de Protestantse Kerk in Nederland zei de huidige scriba, Arjen Plaisier: *'De kerk bestaat omdat de Geest van Christus onophoudelijk instroomt in de wereld.'*

Om die Geest van Christus te zien en te ervaren is het telkens opnieuw inoefenen van openheid de voorwaarde. Je blijft daarin onervaren, je bent een leerling, maar er is wel groei mogelijk. ■

Uitgebreide informatie over de Landelijke Pastorale Dag, het programma, een overzicht van de workshops, de mogelijkheid van aanmelding vindt u op": www.pkn.nl/pastoraat

Meer beknopte informatie vindt u in de rubriek Prikbord op blz. 29